אור המאיר

פרשת חיי שרה
כ"ז חשון תשפ"ד | גיליון מס' 8

נר משה

העלון מוקדש לע"נ משה צמח בן ג'וליה ע"ה

מאירוסין לנישואין: הסוד של פרשת חיי שרה שיביא לנו את המשיח

בין גילויי אהבה עצומים לבורא עולם לבין רגעי ריחוק והתנכרות – עם ישראל נראה לעיתים כמי שפוסח על שתי הסעיפים | בעקבות המשא ומתן בין אברהם אבינו לעבדו אליעזר בחיפוש השידוך ליצחק, אנו מגלים את הכח הרב של עשיית הצעד הראשון לקראת הגאולה | ודיבור רך או דוקא מדת הגבורה? – דרך הקירוב הנכונה בעם ישראל?

המאור הגדול
חתנא דבי נשיאה מורנו
ראש הישיבה הגאון הגדול
הרב ליאור כהן שליט"א
ברעיון מוסרי לפרשת השבוע

שבת שלום וחודש טוב ומבורך ! שבת מברכים ראש חודש כסלו.

השבוע נפתח קודם כל באוירת השבוע. עם ישראל המתוק, רואים בו דברים מצד אחד אהבה כל כך להקב"ה, קרבה כזאת, ופתאום אנחנו רואים דברים שמהוים ריחוק, התנכרות. אתה אומר: רגע, עם ישראל, אנה פניך מועדות? עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים? מה קורה כאן? התשובה נמצאת במדרש שמות רבה (סוף פרשה ט"ו). אומר המדרש: העולם הזה דומה לאירוסין, שנאמר "וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם" (הושע ב', כ"א). העולם הזה, הקשר בין הכלה שזה כנסת ישראל, עם ישראל, עם הקב"ה דומה לאירוסין. בתקופת האירוסין – פעמים נפגשים, כאשר הולכים לראות דירה או הולכים לראות דברים. ופעמים שכל אחד נמצא בביתו, ונמצאים בריחוק.

זו התקופה שאנחנו נמצאים בה, תקופת האירוסין. פעמים קרובים ופעמים רחוקים. פעמים שזמני הקרבה גדולים יותר ופעמים שזמני הריחוק גדולים יותר.

אבל, אומר לנו המדרש, ימות משיח הם נישואין, קשר מתמיד, קשר חזק, קשר בלי ימוט. השאלה איך עוברים משלב האירוסין אל הנישואין? זה בפרשת השבוע שלנו. בפרשת השבוע אברהם אבינו שולח את עבדו זקן ביתו להביא את הכלה אל יצחק. והוא אומר שהכלה היא צריכה ללכת, לחזר ולהתקרב. עם ישראל, כל אחד מאיתנו, לא נדבר עכשיו על הכלל, אלא כל אחד מאיתנו צריך לעשות את הפעולה הזאת. לצעוד לאבא שבשמים ולהגיד לו: "אבא, אנחנו רוצים משיח ! אנחנו רוצים נישואין !".

שואל אותו אליעזר: "אוּלַי לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרַי"? מה עושים? אומר לו אברהם: "לא, לא. אין דרך אחרת, רק היא צריכה לבא". דרך אגב, יש כאן עוד בשורה טובה: "הֲהָשֵׁב אָשִׁיב אֶת בִּנְךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָצָאתָ מִשָּׁם" (כ"ד, ה'). לכאורה, הרי ודאי שיצחק זה "בנך". אלא בא להגיד לו: יצחק מדתו גבורה. האם כדי לקרב את הגאולה צריך לעורר את מדת הגבורה? האם חלילה צריכים לעשות כל מיני דברים שיזעזעו את עם ישראל? אומר לו אברהם: "לא, הבנים שלי הם מתוקים. הבנים שלי הם צדיקים, קדושים וטהורים. במעט שיחה טובה – מקרבת את הלבבות, ומושכת את עם ישראל לאביהם שבשמים". יהי רצון שנזכה יחד כולנו לעבור לתקופת הנישואין, הקשר המתמיד עם בורא עולם. יראו עינינו וישמח לבנו.

שבת שלום ומבורך !

חינוך לנער

תשובות בחינוך שהשיב מרן רבנו הגדול הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל בכתב ידו

שאלה: מסיבת סידור לילדים, האם לעשות אע"פ שזה דורש הרבה זמן מהלימודים ושאין לזה מקור בהלכה?

תשובה: זה מחדיר להם שהתפלה דבר חשוב מאד ושתפלתם נשמעת בשמים כמו בבא סאלי.

שאלה: אסיפת הורים אמהות, אבות, לאיזה גיל?

תשובה: כמקובל בכל ת"ת.

שאלה: מהי הגדרת "מקום שליבו חפץ" בגילאים הנמוכים? ילד שטוען שמעונין עוד לשחק או שמתבטא ב"כתה הקודמת היה לי טוב" ואנו רואים שאינו מתפקד בכיתתו, או שעושה זאת ע"י לחצים, האם להעבירו?

תשובה: לנסות פעמיים ושלש, ואם לא - יש להורידו.

שאלה: "ספי ליה כתורא" כמה? לכל הגילאים, האם הלחץ לא מזיק כיון שגם הבתים לרוב לחוצים? מה קורא עם תלמידים המסיימים בשעה מאוחרת?

תשובה: יש לחץ שניתן בנעימות ובאהבה. כך אני למדתי.

תמונות: עזרא טרבלסי, מושיק, נועם אליהו.

העלון מוקדש להצלחה בכל הענינים:
אורי לוזון בן רבקה, סיגלית לוזון בת אילנה, בן בנימין לוזון בן סיגלית, לינוי לוזון בת אורלי, רועי לוזון בן סיגלית, רעות לוזון בת סיגלית, אביב צמח בן סיגל, שיר צמח בת פנינה, אליענה צמח בת אביב ושיר, סיגל צמח בת גורג'יה

לתגובות, הפצה, הנצחה או קבלת העלון, טלפון: 03-803-0080 | **מייל:** nm038030080@gmail.com
עורכים: הרב שמעון ס. והרב שמעון ו.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם: 16:11	17:23	18:03
ת"א: 16:27	17:24	17:59
חיפה: 16:15	17:22	17:57
ב"ש: 16:28	17:25	18:00

אור הנאמ"ן

הלכות והנהגות מתורת מרן רבנו הגדול הגאון
רבי מאיר מאזוז זצוק"ל, מפי חתנו נאמן ביתו מורנו
ראש הישיבה הגאון הגדול **הרב ליאור כהן שליט"א** *

"וְהָכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ": מענייני ודיני ערב שבת ודברי התעוררות ודעת תורה ממרן רבנו זצ"ל לקראת הבחירות

טורחים ועמלים לכבוד שבת

השבוע נמשיך לעסוק בהכנות לשבת. הזכרנו בשבוע שעבר את דרשת רבותינו במדרש: "וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ" (שמות ט"ז, ה'). אמרנו, גם "והיה" לשון שמחה וגם לשון זריזות, מכאן שאדם צריך לטרוח ולעמול לכבוד השבת הקדושה.

גדולי האמוראים הכינו בעצמם

הגמרא (שבת קי"ט ע"א, קידושין מ"א ע"א) הביאה שגדולי האמוראים הכינו צרכי שבת. רב חסדא היה מחתך הירק דק דק - מקצץ את הפטרוזיליה, כוסברה וכיוצ"ב. רב נחמן היה מסדר את הבית, מפנה את כלי החול, מכניס את כלי השבת, מסדר את השלחן. רב ספרא היה שורף את ראש הכבש.[1] ועוד ועוד. ועל זה כותב הטור (בסי' ר"נ): "ומהם ילמד כל אדם ולא יאמר לא אפגום בכבודי כי זהו כבודו שמכבד את השבת". זה כבודו של האדם, שהוא בעצמו טורח ועמל לכבוד שבת.

מרן זצוק"ל קונה פירות לשבת

אני זוכר, מרן רה"י זצוק"ל, בשנים שהיה בכוחו, הוא היה יוצא לקנות את הפירות לשבת. היה נוסע עם עוזרו הנאמן והיקר רבי עובדיה חדוק הי"ו, היו נוסעים, והרב היה קונה פירות וירקות לכבוד שבת, גם כן פיצוחים היה קונה לכבוד שבת המלכה. ויותר סמוך לשבת, בשנים האחרונות שלא היה יוצא מהבית, אז היה עושה בתוך הבית: לחתוך נייר לכבוד שבת, היה מכבה את המקררים, את האור במקרר, וכל הדברים שנוגעים לחשמל שצריך להכין לשבת, היה עושה גם כן לכבוד שבת המלכה. ולא היה חס לא על כוחותיו ולא על כבודו. הוא עושה את זה בעצמו. עובר דבר דבר, גם כשהיה הולך עם הליכון בבית, היה עובר מדבר לדבר לעשות.

להוסיף עוד דבר סמוך לשבת

וכך מביא גם הבית יוסף (סי' ר"נ) בשם שבולי הלקט (סי' נ"ה) שלמרות שאדם עשה בבוקר, יש מצוה להוסיף עוד דבר לקראת בין השמשות, שנאמר "וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם" (שמות ט"ז, ה') - פעם שנייה. הרב בן איש חי מביא שאביו היה קונה פירות משובחים לכבוד שבת והיה מסדר אותם בסלסלאות ממש סמוך לכניסת שבת. זו הפעולה שהיה עושה קרוב לשבת. אז גם כאן מרן, את הפעולות הללו של חיתוך הנייר וכיבוי המקררים, אלו פעולות שהיה עושה אותם סמוך לשבת, כדי לעשות עוד פעולה לכבוד שבת המלכה.

הכנות לשבת מול תלמוד תורה

יש כאן שאלה גדולה במה שהזכרנו, שהאמוראים היו טורחים בעצמם לכבוד השבת. אנחנו קראנו הבוקר במשנה של "אלו דברים שאין להם שיעור" (פאה פ"א מ"א), מסיימת המשנה: "ותלמוד תורה כנגד כולם". וכך פוסק הרמב"ם (פ"ג מהלכות תלמוד תורה ה"ד): "היו לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה, אם אפשר לעשות את המצוה הזאת על ידי אחרים, לא יפסיק מתלמודו". זאת אומרת, אם יש מישהו אחר שיעשה, לא יפסיק מהלימוד. שב תלמד. זה יותר חשוב, "ותלמוד תורה כנגד כולם". אם כן, המצוה הזאת לחתוך את הירק ולעשות עוד דברים כאלה, בוודאי שיכלו למצוא מי שיעשה, רב חסדא ורב נחמן וכל שאר האמוראים. רב נחמן היה חתנו של ראש הגולה, חתנו של ריש גלותא - וכי לא היו לו עבדים? ודאי שהיה לו. אז למה הוא עשה את זה בעצמו, על חשבון לימוד תורה? אלא כותב הרב רבנו זלמן (בקונטרס אחרון, סימן ר"נ): שהכנה לשבת זו חובת הגוף, ומצות שהם חובה על גופו של האדם, בהם אני לא אומר שייעשה על ידי מישהו אחר. כמו שאדם לא יגיד למישהו: "תניח אתה תפילין ואני אלמד תורה". זה מצוה שבגופו של האדם. מצות הכנות לשבת זו מצוה שבגופו של האדם, זו חובת הגוף. והרב שער הציון (שם בסימן ר"נ ס"ק ט') מביא את התירוץ הזה, ומוסיף עוד תירוץ: שכבוד שבת זו מצוה חמורה, ולכן צריך האדם, למרות שמבטל בזה תורה, לעסוק בהם. הרמ"א (בסוף סי' רנ"א ס"ב) כותב: "ויש לאדם למעט קצת בלימודו בערב שבת כדי שיכין צרכי שבת". זאת אומרת, הדברים הללו הם מעוגנים, כצורך למעט בלימוד, ובוודאי למעט בדברים אחרים של עולם הזה, כדי להכין צרכי שבת בנחת ובנועם.

"תקפל שרוולים ותעזור בבית!"

הרב משנה ברורה מעיד (שם בס"ק ד'), אומר: "ראיתי אנשי מעשה, גדולי תורה, שהיו מכבדים בעצמם את הבית בימים הקצרים". ב"ה נכנסנו לשעון חורף, יום שישי קצר, אין הרבה זמן.

היו גדולי תורה, אנשי מעשה. וכשהרב חפץ חיים מכנה אותם גדולי תורה - הם היו באמת גדולים, ולא חסו על כבודם. להפך. זה היה כבודם, לכבד ולנקות את הבית. מסופר על אחד שהגיע לרב, אמר לו: "כבוד הרב, שמעתי שיש סגולה לשלום בית, שבמוצאי שבת לקפל בעצמי את הטלית, לא לתת למישהו אחר לקפל את הטלית" - בשבת לא מקפלים את הטלית, במוצאי שבת, שאדם בעצמו יעשה. אמר לו הרב: "תשמע, הסגולה הזאת אני לא יודע מה המקור שלה, אבל יש לי סגולה אחת בדוקה ומנוסה: תקפל שרוולים ותעזור בבית!" זו סגולה נפלאה לשלום בית... זה לא רק במוצאי שבת, על אחת כמה וכמה בערב שבת, לקפל את השרוולים ופשוט לעשות.

זיעה של צרכי שבת

מביא לנו הרב 'מחזיק ברכה', מרן החיד"א (שם בסימן ר"נ): שזיעה של צרכי שבת, הקדוש ברוך הוא מוחק בה כל העונות. זאת אומרת, אם אדם רץ וטורח ועמל ומזיע - אדרבה, הזיעה הזאת בכחה למחוק עונות. כך כותב מרן החיד"א בשם ספר הכוונות כתב יד. ואם כן בוודאי הדבר הזה חשוב מאד, וזה גם מוריד את המתח שיש בבית.

"עת מסוכן למחלוקת"

מרן החיד"א כותב ב'מורה באצבע' (אות ק"מ): תדע לך - מגלה לנו סוד - כעלות המנחה בערב שבת היא עת מסוכן למחלוקת. השטן יש לו עבודה מיוחדת בזמן הזה, והסטרא אחרא טורחת הרבה לחרחר ריב. והאיש הירא יכוף יצרו ויבקש שלום. ילחם על זה גם אם קשה: "בדיוק היא לא עשתה מה שצריך, והכל בלאגן, וביקשתי ממנה כל הדברים האלה..." - כל הדברים שים בצד! דע לך, יצר הרע טורח הרבה כדי לחרחר ריב בבית. אנחנו יודעים המעשה בגיטין (נ"ב ע"א), שרבי מאיר היה טורח והולך בערב שבת לבית שידע ששם יש אש המחלוקת בערב שבת, שלוש פעמים, עד שהשטן צעק: "אוי לו למי שהוציא אותו רבי מאיר מביתו". יש מישהו שרוצה שהבית שלו יהיה בית משכן של השטן בר מינן? זה מחלוקת וערב שבת.

לכן הרב בן איש חי כותב בפרשת וירא שנה שנייה: "מי שיש לו שכל בקודקודו, בן יבין שהוא מעשה שטן לזרוע ריב ומחלוקת" - "תדע לך, זה לא האישה, זה לא הילדים, זה מעשה שטן. אל תיפול למלכודת הזאת". ולכן כשאדם בעצמו טורח ועושה בשמחה ובמאור פנים כפי שאמרנו, אז מלבד ההכנות לשבת, זה גם מסיר מעליו העניין הזה של מתח ומחלוקת מערב שבת.

"וקראת לשבת עונג" - נחלה בלי מצרים

מה המקור לכבוד ועונג שבת? אומר הנביא ישעיה (נ"ח, י"ג-י"ד): "אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶיךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי, וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד, וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ"... אחר כך כותב: "אָז תִּתְעַנַּג עַל ה' וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ". אומרת הגמרא (שבת קי"ח ע"א), מי שמענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים. למה? מה זה? איפה כתוב כאן? נחלת יעקב אביך. אברהם אבינו כתוב, קראנו בפרשת לך לך: "קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ אֶתְּנֶנָּה" (בראשית י"ג, י"ז). אז יש גבולות, אבל אצל יעקב אבינו כתוב "וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפֹנָה וָנֶגְבָּה" (בראשית כ"ח, י"ד) - בלי מצרים, מי שמענג את השבת. מבטיחה לנו הגמרא: זוכה לנחלה בלי מצרים, נחלת יעקב אביך.

הפסוק מסיים "כִּי פִי ה' דִּבֵּר". כותב הרב פרי מגדים בפתיחה לאו"ח (יש לו פתיחה ארוכה שם): מזה שכתוב כי פי השם דיבר, אומר לנו הנביא ישעיה: עניין זה של עונג שבת - זה לא חידוש שלי, כי פי השם דיבר, זה ציווי של התורה הקדושה. איפה מצאנו ציווי בתורה של עונג שבת?

אנחנו אומרים "וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת... לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת" (שמות ל"א, ט"ז). מתרגם התנא הקדוש יונתן בן עוזיאל: מה זה לעשות את השבת? איך עושים את השבת? "לְמֶעְבַּד תַּפְנוּקֵי שַׁבְּתָא" - לעשות פינוקים לשבת. זה לעשות את השבת. אז "כי פי השם

[1] מי שעוד זוכר שהיו שוחטים כבשים בבית, את ראש הכבש צריך להעביר אותו באור. את הפעולה הזאת היה עושה רב ספרא.

* ראש הישיבה הגאון הגדול הרב ליאור כהן שליט"א מגיש מדי שבוע שיעור בהלכה למעשה בשידור חי בשעה 20:30 בערב בפייסבוק ובאתר הישיבה

דיבר", איפה? ב"לעשות את השבת". אם כן, יוצא לפי זה שהמקור של עונג שבת זה מן התורה.

נסיונות היצר בקניות לשבת

אבל גם בזה צריך להיזהר. כי השטן עומד על ימינו לשטנו (ע"פ זכריה ג', א'). לפעמים יש בית, הבעל קונה בזול קצת יותר, ואומרת לו: "מה אתה חוסך עליי? אתה מתקמצן, מביא לי עגבניות כאלה" - אז תקנה, מה שאפשר, ברוחב לב. ויש כאלה שהפוך, הוא קונה הדברים היקרים: "אתה מבזבז סתם, אחר כך לא נשאר לי כסף לדברים שאני צריכה". ולפעמים אותה אישה פעם כך ופעם כך. ידע האדם, זה הכל ניסיונות של היצר, כדי שאנחנו נפעל למען השלום. וכשאדם טורח למען השלום, רבי נחמן כותב: כאשר רוצים לתת לאדם גדולה או הצלחה באיזה דבר, מביאים לו ניסיון של כעס. ואם הוא עומד בו, זוכה לאותו אוצר שמחכה לו. לכן יעשה הדברים בשמחה ויאמר בכל דבר שעושה: "לכבוד שבת קודש". כך יש 'החוט המשולש': גם מעשה שטורח, גם מחשבה שמכוון לכבוד שבת וגם בדיבור. מחשבה דיבור ומעשה לכבוד שבת המלכה.

ואם הזכרנו שיש בערב שבת זמן של מחלוקת, על אחת כמה וכמה בזמן בחירות, כפי שנביא את דברי קודשו של מרן זצוק"ל.

"צריך להתרחק משנאת חנם!" - מפי מרן זצוק"ל

בדרך כלל כשיש בחירות תמיד הם מלווים בהשמצות ושנאת חנם, שגורמים לכל מיני דברים.[2] צריך להתרחק משנאת חנם!

היום חיפשתי בשו"ת יביע אומר שכתב על זה, ומצאתי בחלק א' יורה דעה סימן ח"י אות י"א,[3] ואקרא לכם קיצור מהלשון שלו שם: "וכל שכן בדור היתום הזה, דאחסור דרי, הלוך וחסור, ויחנו בחסרות (כל מלה יש לה מקור וזה יפה מאד), וכבוד התורה ירד פלאים, ובפרט על ידי המפלגות אשר כל חלקה טובה הכאיבו, וכל רב שהוצרך להצטרף לאיזו מפלגה מאיזה אונס וכדו', קנאים פוגעים בו, ויעפרו בעפר לעומתו (כלומר מבזים אותו).[4] והסתר יסתירו פניהם מתורתו וחכמתו, וכאילו קטיל קני באגמא הוא. ושנים עשר אלף זוגות תלמידים של רבי עקיבא, כולם מתו מפסח ועד עצרת, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה (יבמות ס"ב ע"ב). וידעתי בני ידעתי, כי הם מחלקים בזה, בדברים הדברים, טלאי על גבי טלאי, ומעיילי פילא בקופא דמחטא, כדי להורות היתר לעצמם.[5] ותהלות לאל יתברך, דיברתי בזה בדרשותי לפני החברים המקשיבים לקולי, ונומיתי להם (כלומר אמרתי להם) כי לא חילק ולא ביליק ידענא (אני לא עושה חילוקים), באיסור חמור זה, דתבר גזיזי".

לכן צריך לדעת שיהיו מודעות נגד, אבל מה אכפת לנו מזה?! כי ישאלך בנך או מישהו אחר, תענה לו: "אני מצביע פלוני, כי הרב אמר ככה וקיבלתי אותו". זה הכל. לא לעשות רעש מזה, זה משחיר פניו של זה וזה משחיר פניו של זה, לקיים מה שאמרה המשנה (סנהדרין פ"ג מ"א): "זה פוסל דיינו של זה, וזה פוסל דיינו של זה"... אבל זה לא פירושו שעושה ממנו פֶּסֶל ומלכלך אותו. לא כדאי לעשות כל השטויות האלה.

"אין חכם כמו רבי חנוך" - אחריתה של מחלוקת

היה סיפור שקרה בספרד לפני אלף שנה בדיוק, הוא מובא בספר יוחסין שהיה מגרושי ספרד, ומאיפה לקח אותו? מספר הקבלה של הראב"ד הלוי. וכותב ככה: רבי משה, אחד מארבעת השבויים, היו לו הרבה תלמידים, ואחד מהם רבי יוסף בר יצחק בר שיטנאש הידוע בשם בן אביתור, והוא תירגם כל התלמוד בלשון ערבי למלך ישמעאל ששמו אל-חכים. ומפני גדולתו וחכמתו בעט ברבי חנוך, הרב היושב על כסא אביו רבי משה, ונחלק הקהל מחלוקת גדולה, אחרי פטירת רבי חסדאי הנשיא.[6] ובאו החכמים האלה ורבו ביניהם, רבי חנוך בן משה היה צריך לשבת על כסא אביו, ורבי יוסף בן אביתור בן שיטנאש שהיה ג"כ חכם גדול התנגד לו. בכל יום ויום היו יוצאים מקורדובה לעיר אלזהרה (קורדובה עיר ידועה אבל זוהרה לא ידועה לי) שבע מאות איש מישראל רוכבים על שבע מאות מרכבות (עגלות), וכולם לבושים בלבוש מלכות חובשי מגבעות, כדת שרי הישמעאלים, וכולם עם הרב (כלומר עם רבי חנוך). וכת שניה עם בן שיטנאש (כלומר עם רבי יוסף). עד שגברה הכת של רבי חנוך, ונידו את בן שיטנאש והחרימוהו. הלך למלך שתירגם לו את התלמוד, ואמר לו המלך: "אילו הערבים היו בועטים בי כמו שבעטו בך הייתי בורח מהם, אם נידו אותך מה אתה עושה כאן? תברח מהם". הלך למרחקים עד שהגיע לבבל לרב האי גאון, וחשב אולי הוא ימליץ עליו ויחזק אותו. רב האי גאון אמר לו: "אני מפחד מהחרם של רבי חנוך".

אח"כ העשיר התומך ברבי חנוך נפטר, ובא עשיר אחר ואמר לרבי חנוך: "אנחנו יודעים שרבי יוסף חכם יותר ממך, לכן אם תפסוק דין בדיני ממונות אתן לך ספינה לבד בלי חובל ומַלָּח שתטבע בים"... ושלח לרבי יוסף: "בוא תהיה רב במקומו של רבי חנוך". ככה המלחמות של הפוליטיקה הארורה הזאת. מה ענה להם רבי יוסף? "בכל המזרח והמערב אין חכם כמו רבי חנוך, אני לא אבוא לקחת את המקום שלו"! זו ענוה אמיתית. אח"כ הלך לדמשק, ונפטר שם. רבי חנוך נשאר עם החרם שהחרים את רבי יוסף. ומה קרה לו בסוף? כל שנה כאשר גומרים פרשת וזאת הברכה, היה נוהג עם עוד כמה חכמים לעלות לתיבה ולקרות את הפרשה. והנה בשנת ארבעת אלפים תשע"ה (לפני אלף וארבע שנים) עלה לתיבה, אבל היא היתה ישנה ונפלה עליו, "וַתִּשָּׁבֵר מַפָּרֶקֶתּוֹ וַיָּמֹת" (שמואל א', ד' י"ח). ככה כתוב בספר יוחסין.[7]

מה זה אומר? שאין דבר גרוע יותר מהמחלוקת, ואם אני דעתי ככה ואתה דעתך אחרת, לא קרה כלום. רבי יהודה אומר, רבי מאיר אומר, רבי שמעון אומר, רבי יוסי אומר, וכי הם רָבִים ביניהם?! "למה אתה חולק עליי"?! מה השטות הזאת? ובמיוחד שכולם חרדים ומתכוונים לשם שמים, רק שלכל אחד יש סיבה מסויימת, אחד אומר: אנחנו שומרים על השבת יותר, והשני אומר: אנחנו שומרים על הכותל המערבי יותר. אדרבה שישמרו כולם. מה יש בזה?! בזמנו (בשנת תש"ח בערך) האדמו"ר מליובאוויטש ע"ה אמר: "כל החרדים לרבות הדתיים יתלכדו ביניהם ויעשו בלוק חוסם", ועל כל דבר כמו חילולי שבת וכדומה בשבת ובולען בבני ברק וכדו', כולנו נילחם בו ביחד. אבל כאשר קונים כל אחד ואחד בכסף נגמר הכל, לא עושים דבר כזה. אבל לא שמעו לאדמו"ר בזה, ועד היום אנחנו משלמים את המחיר, שאם מפלגה אחת לא רוצה, הולכים למפלגה השניה והיא מקבלת את זה. אבל לא עושים ככה. השבת קראנו פרשת נח, "נוח לשמים ונוח לבריות", אדם צריך להיות נוח לכולם. כמה סיפרו השבוע על הרב עובדיה ע"ה, שלא נשמעה מפיו געגרה מעולם.[8] אדם לא צריך להילחם על שטויות, אבל צריך לומר דעתך בטעם ובנועם, אם הבינו טוב ואם לא הבינו לא קרה כלום.

"כעפר הארץ" - הכח באחדות

כמה אנחנו צריכים באמת לדעת לכבד כל אחד את דעתו של חברו. אנחנו לא גדולי ישראל שאמורים לעמוד בפרץ ולהילחם, אנחנו צריכים כל אחד לעשות את דעת רבותיו, ולזכור שהכוח שלנו זה באחדות. מחלוקת זה אותיות "חלק מוות". זה מה שיוצא מהמחלוקת. אנחנו קראנו בשבוע שעבר את ההבטחה של הקדוש ברוך הוא לאברהם: "וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ" (בראשית י"ג, ט"ז). עפר הארץ, מצד אחד זה דבר שפל, כשיורדים, יורדים עד עפר, אבל יש כאן גם בשורה. אומרים רבותינו: עפר, מצד אחד כולם דורכים עליו, אבל לאחר מכן, בסוף, כל אלה שדרכו עליו נכנסים מתחתיו. ככה גם עם ישראל. בגלות אלה דרכו עלינו, אלו מבזים אותנו, צריכים לדעת נאמנה: כל אלו שדרכו ורמסו אותנו, בסוף הם יכנסו תחתינו, יהיו תחת רגלינו. אבל יש כאן עוד דבר ששמתי לב עליו השבת: כעפר הארץ. העפר, האדמה, מביאים תועלת גדולה מאד, כל העצים, כל הפרחים, כל הפירות, הכל צומח באדמה. אבל יזכרו אחי ורעי, עפר, כאשר כל גרגיר בפני עצמו, אין לו שום תועלת. כאשר הגרגירים נפרדים, לא מביאים כלום, אבל כאשר כל הגרגירים נרתמים יחד כדי לעשות את הפעולה הזאת של להצמיח - כמה תועלת גדולה! כאשר כולנו נירתם יחד למען להרבות כבוד שמים, לא נהיה לבד, לא נכניס פירוד, לא נכניס מחלוקת - כמה מעלה יש בלהיות כעפר הארץ!

בשבוע החולף נגה עלינו אור יקרו של מרן הראשון לציון הגאון רבי דוד יוסף שליט"א, בדבריו הנעימים על החשיבות להיות נעימים זה לזה בהלכה, ודיבר שלמרות שיש חילוקי דעות, גם בדברים מהותיים הנוגעים להלכה, עדיין לשמור על כבוד והערכה הדדיים, וזוהי דרכה של תורה. זה באמת מה שאנחנו צריכים לקחת לעצמנו.

---

[2] פעם בזמן עליית דגל של הרב שך זצ"ל (בשנת תשנ"ב), הגיע הדבר שמישהו אמר לחתנו: אני לא מתערב לך ותצביע מה שאתה רוצה, אבל אל תעשה להכעיס, אני קניתי לך את הדירה, למה אתה תולה שם "עין"? "בכל עין או על הארץ" (דברים כ"ב, ו'). אמר לו: אני רוצה לתלות עין. אחרי ויכוחים ומלחמות החותן הלך לעולמו אחרי שקיבל התקף לב. והיו עוד דברים אחרים, כמו שריפה ודברים כאלה.

[3] מי שרוצה לזכור את זה: "כמה גדולים מעשי חייא" (כבא מציעא פ"ה ע"ב), חיי"א – סימן ח"י אות י"א.

[4] בזמנו רב אחד היה במערב בגלל ענין מסויים, אמרו עליו: זה נעשה "מערכניק" והוא פסול. ויש חרדים אוכלים אחד את השני עוד יותר.

[5] אתם יודעים איך הם מחלקים בזה? קודם כל מדביקים סטיגמה של אפיקורס, "פלוני אפיקויירס", והרי גם החפץ חיים שכתב ספר על לשון הרע הוא כותב שלא דיבר על אפיקורס. אבל מי אמר שהוא אפיקורס? אנחנו מחליטים את זה! חזק וברוך...

[6] רבי חסדאי בן שפרוט הוא הראשון בספרד שהרים קרן התורה, והביא סופרים להעתיק כל התלמוד, ובכל עיר עשו שני עותקים. הוא היה מכובד מאד אצל המלך.

[7] אבל לא נפטר מיד אלא אחרי כמה ימים. ואני משער שנפטר בפרשת בראשית, שכתוב שם: "וַיִּתְחַלֵּף חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים" (בראשית ה', כ"ד).

[8] פעם אחת הייתי מעדיף אחד משלנו שיהיה סגן ראש העיר כאן, אבל החליטו אחרת, מה נעשה להם?! אז הרב ע"ה אמר לי בטלפון: תשמע בני, מה אכפת לך זה או זה? "ביני ובינך מה היא" (בראשית כ"ג, ט"ו)... תוותר על זה. המלה הזאת הספיקה לי, וויתרתי. אבל לא הפסדתי מזה כלום, כי הביאו לנו אדם שאמנם לא שייך לנו אבל יותר טוב מהראשון.

היום בחינוך

הרה"ג הרב יורם חדאד שליט"א
משגיח בישיבת 'כסא רחמים'

עידוד ילד מופרע - דוחה!

בהמשך למה שכתבנו בעלון הקודם על עניין העידוד בילד מופרע. כתב הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל שאף על פי שעשו ויעקב גדלו בבית אחד קדוש וטהור, שהשפעתו הרוחנית אצל יעקב היתה לדורות, בכל זאת, כיון שלעשו היו נטיות לצאת לעולם הרחב ולא לשבת ליד ספסל הלימודים כמו יעקב, זאת היתה סיבה לעשו לפרוק עול, כדי למלא את נטיותיו, משום שהוא הבין שאין אפשרות להיות עובד ה' עם יציאה לעולם העבודה והפעילות. הילד זקוק לסיפוק לא פחות מהמבוגרים, ולכן יש לעשות מאמץ להמציא זאת בצורה נכונה ולא בקמצנות. והמבין יבין!

אמנם אין להתעלם מהשאלה העולה מאליה, והיא: אם נעודד ילד המרבה להפריע, אנחנו עלולים לגרום לשאר בני הבית לרצות לחקות את מעשיו? הפתרון לכך הוא פשוט: להסביר לבני הבית, שאנחנו אוהבים מאד את הילד, אך מתנגדים למעשיו, ולכל אחד יש יצר הרע בזווית אחרת, ואדרבה, עלינו לעשות מאמץ להתנהג בצורה מופתית, כדי שנוכל לרכז כוחות לבער את המעשים הרעים שיש לאח שלנו. זאת ועוד בהנחה ברורה, שאם לא יוצרים אוירה של מלחמה עם הילד, אלא אדרבה, מעניקים חם ואהבה, אזי, בדרך כלל, הילד לא ירצה לגרום צער להוריו, ומסתבר שלא יתגאה במעשיו הרעים. ואם כן, יש לשוחח אתו ביחידות ובצורה מכבדת, ולבקש ממנו שיזהר במשנה זהירות שלא יקרין לאחיו שחס וחלילה כדאי לעשות כמעשיו. ולפעמים (לפי המצב) אפשר לבקש ממנו, שיעביר מסר שהוא מצטער על מעשיו ומקוה שיתגבר עליהם, ולכן מאד כדאי לאחיו להזהר שלא יכשלו גם הם. "ולשון רכה תשבר גרם".

פנינה מהפרשה

הרב מיכאל סעדיה שליט"א
מנהל ת"ת 'אור המאיר'

שליחותו של אליעזר

אברהם אבינו שולח את אליעזר עבדו הנאמן לחפש שידוך ליצחק, ואליעזר שואל את אברהם: "אוּלַי לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרַי"? ופירש"י (ד"ה אלי) אלי כְּתִיב. בַּת הָיְתָה לוֹ לֶאֱלִיעֶזֶר, וְהָיָה מְחַזֵּר לְמָצֹא עִלָּה שֶׁיֹּאמַר לוֹ אַבְרָהָם לְפָנוֹת אֵלָיו לְהַשִּׂיאוֹ בְּתוֹ. אָמַר לוֹ אַבְרָהָם: בְּנִי בָרוּךְ וְאַתָּה אָרוּר, וְאֵין אָרוּר מַדְבֵּק בָּרוּךְ. עכ"ל. וקשה, איך אברהם לא מתחשב באליעזר ושולח דווקא אותו ביודעו שאליעזר רוצה שיצחק יתחתן עם בתו? ועוד, איך אברהם אבינו לא חשש שמא אליעזר, מתוך רצונותיו האישיים, לא יבצע את שליחותו בנאמנות מלאה?

וי"ל שאברהם ידע שאם אליעזר יקיים את שליחותו, הוא יצא מכלל ארור. וגם אברהם אבינו רמז זאת בתשובתו, שאמר לו: "אתה ארור". וכך באמת היה, שאחר כך נאמר "בָּא בְּרוּךְ ה'" (כ"ד, ל"א). שנרמז לאליעזר שיצא מכלל ארור. ואברהם שלח דווקא אותו, למרות החששות, ובלבד שאליעזר יצא מקללתו.

עוד יש לפרש ע"פ הגמרא במסכת בבא קמא (דף צ"ב ע"א) שכל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה. וכך ע"י שאליעזר ידאג לשידוך של יצחק, כך ה' ידאג לשידוך של בתו. וכמו שכתוב (שם ס"ב) על יצחק שהגיע "מְבוֹא בְּאֵר לַחַי רֹאִי" כאשר פגש את רבקה, ומובא במדרש (בראשית רבה ס' י"ד) שהלך יצחק להביא את הגר לאברהם אביו שישאנה. בדיוק בגלל אותה סיבה - שאם הוא ידאג לשידוך לאביו, כך גם ה' ידאג לו. צריך לזכור תמיד עד כמה גדולה מעלת הדאגה לזולת. אדם הפועל מתוך אכפתיות אמיתית לחברו, אינו מפסיד מכך – אלא אדרבה זוכה לברכה מעל ומעבר למה שהשקיע.

אגרות הנאמ"ן

אגרות ומכתבים ממרן רבנו הגדול זצוק"ל

מכתב של מרן רבנו הגדול זצוק"ל בכבוד מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל

בס"ד, כ"ה מנחם אב התשל"ז

לכבוד ידידנו הרב הגאון המפורסם כמה"ר שמואל דוד הכהן מונק (שליט"א), חיפה.

שלום וברכה!

קבלתי מכתביו... ותמנע היתה להשיבו בזמנו כי הייתי בביקור אצל משפחת חותני נ"ע בקרית שמואל, וחזרתי אתמול...

אודות החכם המושג, האמת אודה ולא אבוש שלא ראיתי מעיינים כמוהו בדורנו וכ"ש יפה ממנו, ומי שיעיין בחיבורו יביע אומר בשום שכל ללא משוא פנים, יראה ששילב העיון הישר עם הבקיאות והסדרנות באופן נפלא מאד. אוכל להשאיל לכת"ר חלק אחד מספריו לעיין בו לשם-שמים (ללא הסתכל על משרתו ברבנות), וימצא דברי נכונים. בספריו מתאר את החזון איש לא פעם בשם "מרן הגאון מופת הדור". מה שאמר בע"פ אינני יודע, אך יש לי הרושם שרבים מסלפים את דבריו מחמת קנאה ושנאה וכו' ומייחסים לו מה שלא עלתה על לבו. וכבר ראיתי בחוברת "האמונה" מכתב מארגון הקורא לעצמו "בני תורה" בבני ברק, שקרים גסים וסילופים נוראים אודותיו, כגון בנוגע לגיור הלן-זיידמן שידוע ומפורסם כי נעשה ע"י זולתו, או מה שציטטו בשמו שאמר בביהכ"נ "ישורון" בתל אביב נגד הרבנים שקופ-טרופ-ווסרמן, והוא שקר, כי ביהכ"נ הנ"ל שייך לזולתו ואין לו בו דריסת רגל. והרב נר"ו מביא את הספר קובץ שיעורים לר"א ווסרמן זצ"ל הי"ד ומעיין בדבריו ומתייחס להם כהלכה. ואם נחלק לדינא על החזו"א ודכוותיה, הנה תורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה לזכות זוכה בה, וראיות ברורות יתנו עדיהן ויצדקו.

מה שכתב שהתיר עגונות במהירות עצומה, אינני יודע, אך בחיבוריו דן על כל שאלה בכובד ראש וביגיעה עצומה, אחת היא לו אם השאלה בהלכות איסור והיתר או בצוואות ר"י החסיד או בענינים חמורים של גיטין וקידושין וממזרות וכו', על הכל מביא מאות (בלי גוזמא) מקורות, ושקיל וטרי בזַפוּת עיון אמיתית עד שהמסקנא הסופית עולה מאליה. אם אפשר להודיעני השגת כת"ר בד"ת שהשיג עליו לפנים, אולי בהזדמנות אעיין בה בל"ן, ואשרי אדם ששגגותיו מועטות.

כעת נזכרתי מאמר ב"שערים" על הרב גד נבון שחיבר ספר (או חוברת) מקיף בענייני התרת עגונות ע"פ הוראות והנחיות הראש"ל נר"ו, שישב עמו בדין בהתרת עגונות ממלחמת יוהכ"פ. את הספר לא ראיתי, אך הכותב ב"שערים" (כמדומה לי הרב נחשוני) מפליג בשבחו. [וראה בשו"ת יביע אומר ח"ו (חאה"ע סי' ג') אריכות עצומה על עגונות מלחמת יוהכ"פ].

ואין להאריך כי אם בדרישת שלומו וטובתו כנפשו הרמה וכנפש אוהבו מוקירו ומכבדו

נאמ"ן ס"ט

-מספר איגרות הנאמ"ן שיראה אור בקרוב-

העלון בחסות:
מעדני הגליל
100% בשר איכותי
רחוב המעגל 1 רמת גן
טלפון: 050-3331043

עיצוב: ODEL DAVIDI // 052-7662736

שיעוריו הקבועים של מורנו ראש הישיבה שליט"א:

יום ראשון
גמרא - בשעה 18:00, בית הכנסת 'היכל משה', מגדל משה אביב, רחוב ז'בוטינסקי 7 רמת גן.
השיעור השבועי 'אור הנאמ"ן' - בשעה 20:30, רדיו 'קול ברמה'. ניתן להאזין בתדרים: 92.1, 104.3, 105.7.

יום שני
ספר 'חובות הלבבות' שער הביטחון - **בשעה 20:00, בית הכנסת 'היכל משה'**, מגדל משה אביב, רחוב ז'בוטינסקי 7 רמת גן.

יום שלישי
ספר 'אורחות צדיקים', חובת האדם בעולמו, תיקון המידות והדרכה ישרה - **בשעה 20:00, בית משפחת צמח**, רחוב נתן 16 קומה 2, רמת גן.

שבת קודש
הלכה ופרשת שבוע - בשעה 16:15, בית הכנסת 'סיני', רחוב שדרות רמז 10 בני ברק.